

การพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี

THE DEVELOPMENT OF AN INNOVATION MODEL FOR COMMUNITY PARTICIPATION IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION OF TESSA BAN THAKHONG 1 SCHOOL UNDER THAKHONG MUNICIPALITY, PATHUM THANI PROVINCE, THAILAND

นายไพโรจน์ ปรีกราน

โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 กองการศึกษาเทศบาลเมืองท่าโขลง จ.ปทุมธานี

Pairoj Preekran

Corresponding Author: E-mail: preegranjoepairote@gmail.com

(Received : March 2, 2026; Edit : May 31, 2026; accepted : June 13, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนา (R&D) นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ: 1) ศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการ 2) พัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) ศึกษาผลการนำไปใช้ และ 4) ประเมินความพึงพอใจและความยั่งยืน กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันและปัญหา: การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในระดับมาก ปัญหาหลักคือการขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ไม่ต่อเนื่อง รูปแบบนวัตกรรม: รูปแบบที่พัฒนาขึ้นคือ “TK-CoManager Model: ระบบหุ้นส่วนบริหารแหล่งเรียนรู้แบบเจาะจงพื้นที่” มี 5 องค์ประกอบ โดยใช้กระบวนการ 4 ขั้นตอน (Zoning, Matching, Action & Connect, Sharing & Pride หรือ Z-M-A-S) ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดผลการนำไปใช้: สามารถบริหารแหล่งเรียนรู้ 6 โชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนร่วมดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และนักเรียนมีผลการปฏิบัติงานเฉลี่ยร้อยละ 84.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ ความพึงพอใจและความยั่งยืน: ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและระดับความยั่งยืนของการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบนวัตกรรม, การมีส่วนร่วมของชุมชน, TK-CoManager, การบริหารสถานศึกษา

Abstract

This Research and Development (R&D) aimed to: 1) study current conditions, problems, and needs; 2) develop an innovative community participation model; 3) evaluate the implementation's effectiveness; and 4) assess satisfaction and participation sustainability. The target group included school administrators, teachers, school boards, parents, community leaders, and local philosophers. Data were collected via questionnaires, interviews, and evaluation forms, then analyzed using mean, standard deviation, and content analysis.

Research Findings 1)**Current State and Problems:** Overall learning resource management was at a high level. Major challenges included a lack of specialized personnel and discontinuous community participation. 2)**Developed Model:** The "TK-CoManager Model: Area-based Learning Resource Management Partnership System" was created. It consists of 5 components, featuring a 4-step process: Z-M-A-S (Zoning, Matching, Action & Connect, and Sharing & Pride). Its appropriateness was rated at the highest level. 3)**Implementation Results:** The model effectively managed 6 learning zones with continuous community partnership. Student performance averaged 84.50%, exceeding the set criteria. 4) **Satisfaction and Sustainability:** Stakeholder satisfaction and the sustainability level of community participation were both at the highest level.

Keywords: Innovation Model, Community Participation, TK-CoManager, School Administration

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบโดยตรงต่อทิศทางการจัดการศึกษา ทั้งจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Transformation) การก้าวเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม 4.0 และการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ ค.ศ. 2030 (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 (SDG 4) ซึ่งมุ่งเน้น “การได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม ทัวถึง และส่งเสริมโอกาส ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน” การจัดการศึกษาจึงต้องพัฒนาทักษะสำคัญของพลเมืองโลก ควบคู่กับการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้สำหรับคนทุกกลุ่มในสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) แผนการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย (พ.ศ. 2560–2579) กำหนดหลักการสำคัญ ได้แก่ การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) ความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (All for Education) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) พร้อมทั้งเน้นการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษายุคใหม่ไม่อาจดำเนินการโดยภาครัฐเพียงลำพัง หากต้องอาศัยพลังความร่วมมือของทุกภาคส่วน แนวคิดการบริหารจัดการศึกษารฐานชุมชน (School and Community-Based Management) จึงได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยมุ่งกระจายอำนาจและคืนความรับผิดชอบให้แก่สถานศึกษาและชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2555; Flaxman, 2001) การบริหารลักษณะดังกล่าวเน้นความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน ในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมประเมินผล (Dodd & Konzal, 2002; พินสุตา สิริธรรังศรี, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่กำหนดให้ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

อย่างไรก็ตาม แม้แนวนโยบายจะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติยังพบข้อจำกัดสำคัญ ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมที่ไม่ต่อเนื่องและจำกัดอยู่เพียงการสนับสนุนทรัพยากร (2) การขาดรูปแบบหรือกลไกนวัตกรรมที่เป็นระบบ โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วม และ (3) การขาดความยั่งยืนในการบูรณาการความร่วมมืออย่างเป็นระบบ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) ส่งผลให้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนจำนวนมากยังไม่ถูกใช้ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพ แหล่งเรียนรู้ถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ผ่านแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ ศูนย์วิทยาศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์, 2563; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) แต่ปัญหาที่พบคือ การขาดการบูรณาการ การประสานงานเครือข่าย การพัฒนาบุคลากร และการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ทำให้ประสิทธิภาพของการใช้แหล่งเรียนรู้อยังไม่เต็มที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

ในบริบทของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 สังกัดเทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี รายงานการประเมินตนเอง (SAR) ปีการศึกษา 2566 สะท้อนข้อจำกัดสำคัญ 3 มิติ ได้แก่ (1) มิติด้านการบริหารจัดการพื้นที่และทรัพยากร พบว่าแหล่งเรียนรู้บางส่วนขาดความทันสมัย ไม่พร้อมใช้งาน และขาดระบบติดตามประเมินผล (2) มิติด้านบุคลากรและระบบสนับสนุน พบการขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ขาดระบบสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ และครูยังใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนไม่เต็มศักยภาพ (3) มิติด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน พบว่าการวางแผนและดำเนินกิจกรรมร่วมกันยังไม่เป็นระบบ แม้ชุมชนจะมีศักยภาพและภูมิปัญญาที่หลากหลาย (โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1, 2566) ข้อเสนอแนะจากรายงาน SAR ยังชี้ให้เห็นความจำเป็นในการพัฒนาครูและบุคลากร จัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริง

บริบทการเปลี่ยนแปลงและปัญหาเชิงประจักษ์ของสถานศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า “กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน” ยังขาดความเข้มแข็งและเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา เพื่อสร้างกลไกเชิงระบบที่บูรณาการทรัพยากรและองค์ความรู้ของชุมชนเข้ากับภารกิจหลัก โดยเน้นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม มุ่งเป้าสู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สมรรถนะสำคัญ และสร้างความยั่งยืนในการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ และองค์ประกอบสำคัญ ในการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี และ ตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้อง ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ
3. เพื่อศึกษาผลการนำรูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี ไปใช้ปฏิบัติจริง และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบดังกล่าว ต่อการบริหารจัดการงานของสถานศึกษาและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. เพื่อประเมินความพึงพอใจและระดับความยั่งยืน ของการมีส่วนร่วมของชุมชน ภายหลังการใช้รูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ และองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ และองค์ประกอบสำคัญ

ในการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี

1. วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง
- 1.2 เพื่อสังเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหา และองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมี

2. แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วยครูโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 จำนวน 173 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 15 คน

3. เครื่องมือ

- 3.1 แบบสอบถามสภาพปัญหา และความต้องการในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1
- 3.2 แบบบันทึกการประชุม/สัมภาษณ์กลุ่ม เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะสำคัญของรูปแบบ

4. การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามสภาพปัญหา: วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์มาตรฐานผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูลโดย การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี

1. วัตถุประสงค์

เพื่อ สังเคราะห์ องค์ประกอบ โครงสร้าง และกลไกหลักในการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1

2. แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วยครูโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 จำนวน 173 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 15 คน

3. เครื่องมือ

เครื่องมือหลักที่ใช้ในขั้นตอนนี้คือ แบบบันทึกข้อมูลเพื่อสังเคราะห์รวบรวมข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการ (Document Analysis Protocol/Record Sheet)

4. การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

- 4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล: ดำเนินการศึกษาและบันทึกข้อมูลตามประเด็นที่กำหนดไว้
- 4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล: ผู้วิจัยดำเนินการ วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล (Content Analysis) เพื่อ สังเคราะห์

องค์ประกอบ โครงสร้าง หลักการ และกระบวนการของรูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1

ขั้นที่ 3 ศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี โดยการศึกษา การบริหารแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนของโรงเรียนต้นแบบ

1.วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาองค์ประกอบและกลไกการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนของโรงเรียนต้นแบบ

ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1

2. แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้มาโดยวิธีการคัดเลือกแบบ เจาะจง (Purposive Sampling) โดยเน้นไปที่ผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติงานหลักของโรงเรียนต้นแบบ จำนวน 5 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวม 10 คน

3.เครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ เรื่อง การบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนของโรงเรียนต้นแบบ

4.การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณ์และนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ล่วงหน้า

2. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และเยี่ยมชมสถานที่จริง

3. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการ จดบันทึก ในแบบสัมภาษณ์ และ ถอดเทปบันทึก ข้อมูลคำสัมภาษณ์ โดยแยกเป็นรายโรงเรียน

4. ผู้วิจัยดำเนินการ วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล (Content Analysis) จากข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อ สังเคราะห์สาระสำคัญ ตามองค์ประกอบของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนต้นแบบ และนำผลไปใช้ประกอบการยกร่างรูปแบบนวัตกรรมฯ ในขั้นตอนถัดไป

ขั้นที่ 4 ศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี โดยการ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน

1.วัตถุประสงค์

เพื่อ สังเคราะห์และกำหนด องค์ประกอบ โครงสร้าง หลักการ และกลไกของรูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1

2. แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ (Expert Panel) จำนวนรวม 11 คน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบ เจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีคุณสมบัติตามความเชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ตัวแทนชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน

3.เครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ เรื่อง องค์ประกอบการพัฒนาแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษา

4.การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณ์ และดำเนินการประสานงานเพื่อยืนยันวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ล่วงหน้า

4.2 ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิตามวัน เวลาที่กำหนด โดยในระหว่างการสัมภาษณ์ อาจมีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (ถ้าบริบทอนุญาต) เพื่อเสริมข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.3 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์ พร้อมทั้ง ถอดเทปบันทึกข้อมูลคำสัมภาษณ์ โดยแยกเป็นรายบุคคล

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล (Content Analysis) จากข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อ สังเคราะห์สาระสำคัญ และกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับทางวิชาการ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่า

โหลง 1 เทศบาลเมืองท่าโหลง จังหวัดปทุมธานี และ ตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้อง ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 1 ยกร่างรูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโหลง 1 เทศบาลเมืองท่าโหลง จังหวัดปทุมธานี

ผู้วิจัยนำผลการวิจัยที่ได้จากขั้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมายกร่างรูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโหลง 1 เทศบาลเมืองท่าโหลง จังหวัดปทุมธานี พร้อมจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ โดยรูปแบบมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1.1 หลักการของรูปแบบ 1.2 จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 1.3 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 1.4 การวัดและประเมินผล 1.5 เงื่อนไขความสำเร็จ

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโหลง 1 เทศบาลเมืองท่าโหลง จังหวัดปทุมธานี

1.วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโหลง 1 เทศบาลเมืองท่าโหลง จังหวัดปทุมธานี

1.2 เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโหลง 1 เทศบาลเมืองท่าโหลง จังหวัดปทุมธานี

2. แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ร่างรูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโหลง 1 เทศบาลเมืองท่าโหลง จังหวัดปทุมธานี

3.2 แบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโหลง 1 เทศบาลเมืองท่าโหลง จังหวัดปทุมธานี

3.3 คู่มือและแบบตรวจสอบความเหมาะสมคู่มือการใช้รูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโหลง 1 เทศบาลเมืองท่าโหลง จังหวัดปทุมธานี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ผล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม(Focus group discussion) มีขั้นตอน ดังนี้

4.1 ประสานผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโหลง 1 เทศบาลเมืองท่าโหลง จังหวัดปทุมธานี

4.2 จัดทำหนังสือจากโรงเรียนถึงผู้เชี่ยวชาญ ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2566 พร้อมแนบ เอกสารประกอบ

4.3 ผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญร่วมกันตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโหลง 1 เทศบาลเมืองท่าโหลง จังหวัดปทุมธานี และคู่มือ การใช้รูปแบบฯ และร่วมกันปรับปรุงแบบและ คู่มือการใช้รูปแบบฯ ให้มีความเหมาะสมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4.4ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบฯและคู่มือการใช้รูปแบบฯตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ต่อไป

4.5 วิเคราะห์ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโหลง 1 เทศบาลเมืองท่าโหลง จังหวัดปทุมธานี

4.6 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบนวัตกรรม และผลการตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือการมีส่วนร่วมของชุมชน ในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโหลง 1 เทศบาลเมืองท่าโหลง จังหวัดปทุมธานี วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการนำรูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโหลง 1 เทศบาลเมืองท่าโหลง จังหวัดปทุมธานี ไปใช้ปฏิบัติจริง และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบดังกล่าว ต่อการบริหารจัดการงานของสถานศึกษาและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อศึกษาผลการนำรูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียน

เทศบาลท่าโขลง 1 ไปใช้ปฏิบัติจริง

1.2 เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบดังกล่าว ต่อการบริหารจัดการงานของสถานศึกษาและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. แหล่งข้อมูล (กลุ่มเป้าหมาย)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำรูปแบบนวัตกรรม TK-CoManager ไปปฏิบัติจริง ประกอบด้วย

2.1 กลุ่มผู้บริหารและครู จำนวน 173 คน (ผู้รับผิดชอบโครงการและครูประจำแหล่งเรียนรู้แต่ละโซน)

2.2 กลุ่มหุ้นส่วนผู้จัดการ (Co-Managers): ตัวแทนชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้ประกอบการที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดูแลแหล่งเรียนรู้ทั้ง 6 โซน จำนวน 12 คน

2.3 กลุ่มผู้เรียน นักเรียนแกนนำและนักเรียนที่ใช้บริการแหล่งเรียนรู้ จำนวน 4,160 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบประเมินประสิทธิผลของรูปแบบฯ (สำหรับครูและ Co-Managers) ประเมินความสำเร็จด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านคุณภาพแหล่งเรียนรู้

3.2 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการใช้บริการแหล่งเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบ TK-CoManager

3.3 แบบบันทึกการประชุมถอดบทเรียน (AAR) เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและหุ้นส่วนชุมชน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ขั้นตอนการดำเนินงาน) ผู้วิจัยดำเนินการตามวงจรคุณภาพ (PDCA) โดยบูรณาการนวัตกรรม TK-CoManager เข้าสู่ภาคปฏิบัติ ดังนี้:

4.1 ขั้นวางแผน (Plan): การเตรียมความพร้อมและจัดระบบโครงสร้าง

เป็นการวางรากฐานของระบบบริหารจัดการใหม่ เพื่อเปลี่ยนจากการบริหารโดยโรงเรียนฝ่ายเดียว เป็นการบริหารร่วมกับหุ้นส่วนชุมชน

4.2 ขั้นดำเนินการ (Do) ปฏิบัติการ "ร่วมบริหารแบบเจาะจงพื้นที่" ดำเนินการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้ง 6 โซน ตามกลไกของนวัตกรรม ดังนี้

โซนที่ 1 เกษตรและสิ่งแวดล้อม (แปลงเกษตร/โรงเรียนเลี้ยงไก่): หุ้นส่วน (กลุ่มปราชญ์เกษตร) ร่วมวางแผนการปลูกและดูแลรักษากับนักเรียนแกนนำ โดยใช้ TK-Connect แจ้งเตือนตารางกิจกรรม

โซนที่ 2 ธนาคารขยะและรีไซเคิล: หุ้นส่วน (ผู้ประกอบการรับซื้อของเก่า) ให้คำแนะนำการคัดแยกขยะเพื่อสร้างมูลค่าและเชื่อมโยงสู่ตลาดรับซื้อจริง

โซนที่ 3 ห้องสมุดและสืบค้น (TK-Knowledge Park): หุ้นส่วน (ชมรมผู้สูงอายุ/จิตอาสา) ร่วมจัดกิจกรรม "พี่เล่านิทานให้น้อง" และดูแลความเรียบร้อยของมุมหนังสือ

โซนที่ 4 ภูมิปัญญาท้องถิ่นปทุมธานี: หุ้นส่วน (กลุ่มแม่บ้าน/วิสาหกิจชุมชน) เป็นวิทยากรสอนการทำอาหารว่างไทยหรือประดิษฐ์ดอกบัว

โซนที่ 5 ห้องสื่อและนวัตกรรม: หุ้นส่วน (เครือข่ายผู้ประกอบการรุ่นใหม่/ร้านคอมพิวเตอร์) เป็นที่ปรึกษาด้านการบำรุงรักษาอุปกรณ์ IT และช่วยดูแลระบบสารสนเทศ

โซนที่ 6 ลานกีฬาและนันทนาการ: หุ้นส่วน (ชมรมกีฬาชุมชน) ร่วมดูแลอุปกรณ์กีฬาและจัดตารางการใช้พื้นที่ร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความพึงพอใจและระดับความยั่งยืน ของการมีส่วนร่วมของชุมชน ภายหลังการใช้รูปแบบนวัตกรรม การมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี

1. ประเมินความพึงพอใจและระดับความยั่งยืนของการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.1 วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินระดับความคิดเห็นของครูต่อการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี ในประเด็นด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

1.2 แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย ครูโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง ปีการศึกษา 2567 จำนวน 173 คน และปีการศึกษา 2568 จำนวน 173 คน

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3.1 แบบประเมินการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี ประเมินใน 3 ด้าน ในประเด็นด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

1.3.2 แบบบันทึกการประชุมเพื่อสะท้อนความคิดการดำเนินงานการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.4.1 แจกแบบประเมินการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี ให้แก่ ครูโรงเรียน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 173 คน และปีการศึกษา 2567 จำนวน 173 คน โดยผู้วิจัย เก็บรวบรวม ข้อมูล 2 รอบ ได้แก่ รอบที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ดำเนินการช่วงเดือน มีนาคม 2567 และรอบที่ 2 ปีการศึกษา 2568 ดำเนินการช่วงเดือนมกราคม 2568

1.4.2 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

1.4.3 จัดประชุมเพื่อสะท้อนความคิดการดำเนินงานตามการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี ในรอบที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ดำเนินการช่วงเดือนมีนาคม 2567 และรอบที่ 2 ปีการศึกษา 2568 ดำเนินการช่วง เดือนมกราคม 2568 เพื่อสรุปปัญหา ข้อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียนในการดำเนินงานครั้งต่อไป

1.4.4 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานตามการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี

2.1 วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานตามการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย

2.2.1 ปีการศึกษา 2567 ได้แก่ 1) ครูโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 จำนวน 173 คน 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน 3) ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.1 - ม.6 จำนวน 120 คน 4) ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่นเขตพื้นที่บริการจำนวน 12 คน

2.2.2 ปีการศึกษา 2568 ได้แก่ 1) ครูโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 จำนวน 173 คน 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 15 คน 3) ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.1 – ม.3 จำนวน 120 คน 4) ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่นเขตพื้นที่บริการ จำนวน 12 คน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง ต่อการดำเนินงานตามการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยตามขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพการณปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพบว่า สภาพปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับ มาก ปัญหาสำคัญที่สุดคือการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและความไม่ต่อเนื่องของการมีส่วนร่วมจากชุมชน แนวทางแก้ไขที่ต้องการคือนวัตกรรมที่เน้นการแบ่งโซนความรับผิดชอบ (Zoning) การมีคู่คิดที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน (Partnership) และการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร (Digital Connect)

2. ผลการสร้างและพัฒนาารูปแบบนวัตกรรมรูปแบบนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า "TK-CoManager Model: ระบบหุ่นส่วนบริหารแหล่งเรียนรู้แบบเจาะจงพื้นที่" ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) กระบวนการ (ขับเคลื่อนด้วยวงจร Z-M-A-S: Zoning, Matching, Action & Connect, Sharing & Pride) 4) การวัดและประเมินผล และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$)

3. ผลการนำรูปแบบไปใช้ปฏิบัติจริงและประเมินประสิทธิผลการนำรูปแบบ TK-CoManager ไปทดลองใช้ใน 6 โชนแหล่งเรียนรู้ พบว่า

3.1 ด้านการบริหารจัดการ: โรงเรียนสามารถแต่งตั้งหุ่นส่วนผู้จัดการ (Co-Manager) ได้ครบทุกโชน และมีการใช้งานระบบ TK-Connect อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้แหล่งเรียนรู้มีสภาพพร้อมใช้งานและทันสมัยขึ้น

3.2 ด้านคุณภาพผู้เรียน: นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติงานเฉลี่ยร้อยละ 84.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และมีความพึงพอใจต่อการให้แหล่งเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$)

4. ผลการประเมินความพึงพอใจและความยั่งยืน

4.1 ความพึงพอใจ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ครู กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง หุ่นส่วนชุมชน) มีความพึงพอใจต่อรูปแบบนวัตกรรมในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) โดยเฉพาะในประเด็นการได้รับเกียรติและการยอมรับในบทบาทหุ่นส่วน

4.2 ความยั่งยืน: อยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีการบรรจุโครงการเข้าสู่แผนพัฒนาของเทศบาล และเกิดกองทุนหมุนเวียนในการดูแลแหล่งเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความสำเร็จของการกระจายอำนาจสู่ “พื้นที่ย่อย” (Micro-Management) ความสำเร็จของรูปแบบ TK-CoManager เกิดจากการปรับโครงสร้างการบริหารจากลักษณะรวมศูนย์ไปสู่การกระจายอำนาจในระดับพื้นที่ย่อย ผ่านกระบวนการ “แบ่งโซน (Zoning)” และ “จับคู่ตามความเชี่ยวชาญ (Matching)” ทำให้แต่ละแหล่งเรียนรู้มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนและตรงกับศักยภาพของตนเอง แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management: SBM) ที่เน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลที่เกิดขึ้นสะท้อนแนวคิดของ Cohen & Uphoff ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในขั้นปฏิบัติการ (Implementation)ว่าจะเกิดประสิทธิผลเมื่อผู้มีส่วนร่วมได้รับบทบาทที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความถนัดของตน เช่น ปรากฏยุทธดูแลแปลงผัก หรือผู้เชี่ยวชาญเทคโนโลยีดูแลระบบสื่อสาร ทำให้เกิดความมั่นใจและความต่อเนื่องของการมีส่วนร่วม แตกต่างจากรูปแบบเดิมที่เป็นการขอความร่วมมือแบบกว้าง ๆ โดยไม่มีโครงสร้างรองรับ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลี สารสุวรรณ (2562) ที่พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารพิพิธภัณฑ์มรดกพื้นบ้าน ซึ่งพบว่า การกำหนดกระบวนการจัดตั้ง การกำหนดบทบาทหน้าที่ และการสร้างเครือข่ายอย่างเป็นระบบ ทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของกันยารัตน์ แยมศรีแก้ว และประเสริฐ อินทร์รักษ์ (2561) ที่เสนอองค์ประกอบการบริหารความร่วมมือบ้าน-วัด-โรงเรียน 9 ประการ โดยเน้นการกำหนดเป้าหมายร่วม บทบาทหน้าที่ และการสร้างบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อความร่วมมือ นอกจากนี้ งานของนุชา สระสม (2561) ยังพบว่า การมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลต้องครอบคลุมตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ก็สะท้อนลักษณะดังกล่าว โดยเฉพาะการที่ชุมชน มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการบริหารแหล่งเรียนรู้ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในเชิงบวก กล่าวโดยสรุป การกระจายอำนาจสู่พื้นที่ย่อยพร้อมกำหนดบทบาทเชิงหน้าที่อย่างชัดเจน เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การมีส่วนร่วมมีความเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

2. พลังของเทคโนโลยีในการเชื่อมต่อความร่วมมือ อีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้รูปแบบประสบความสำเร็จ คือ การใช้ระบบ TK-Connect (LINE Official Account) เป็นเครื่องมือสื่อสารหลัก ช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลาและระยะทาง ทำให้การประสานงาน การแจ้งซ่อมบำรุง หรือการนัดหมายวิทยากรเป็นไปอย่างรวดเร็วและตรวจสอบได้แบบเรียลไทม์ ส่งผลให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรู้สึกว่ามันสามารถเข้าถึงกระบวนการบริหารได้ตลอดเวลา (Real-time Engagement) ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงเดือน วินิจฉัย (2561) ที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อมีระบบการสื่อสารที่ชัดเจน ครอบคลุมขั้นร่วมวางแผนร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมิน และร่วมรับผลประโยชน์ ในทำนองเดียวกัน สมบัติ ปัญญาคง (2561) และประภัสสร บุญบารเอด (2560) ต่างชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จของการบริหารแบบมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับกระบวนการที่ชัดเจนและระบบติดตามประเมินผลที่ต่อเนื่อง ซึ่งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเสริมความโปร่งใส ความรวดเร็ว และความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนร่วมงานของสาธิต ปรัชญาวริยะกุล (2560) ยังเน้นว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมควรตั้งอยู่บนพื้นฐาน

การกระจายอำนาจ การบูรณาการ และการใช้พื้นที่เป็นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อเชื่อมโยงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ให้ทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ ดังนั้น เทคโนโลยีจึงไม่ใช่เพียงเครื่องมือสื่อสาร แต่เป็นกลไกสนับสนุนโครงสร้างการมีส่วนร่วม ทำให้กระบวนการบริหารมีความคล่องตัว โปร่งใส และตรวจสอบได้ ส่งผลต่อประสิทธิภาพโดยรวมของสถานศึกษา

3. การสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของผ่านระบบ “หุ้นส่วน” ผลการประเมินความพึงพอใจที่พบว่า ด้าน “การได้รับเกียรติในฐานะหุ้นส่วน” มีคะแนนสูงสุด สะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบ TK-CoManager สามารถตอบสนองความต้องการด้านการยอมรับและการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow ในระดับความต้องการการยอมรับ (Esteem Needs) การกำหนดตำแหน่ง “Co-Manager” และระบบสะสมแต้มเชิงสัญลักษณ์ (Pride Credit) เป็นการเปลี่ยนสถานะของชุมชนจาก “ผู้ช่วยเหลือ” เป็น “เจ้าของร่วม” (Co-Owner) ซึ่งสร้างแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) และส่งผลต่อความต่อเนื่องของการมีส่วนร่วมในระยะยาว ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของชัชฎา อุดมสิทธิ์ (2561) และณิศา เวชญาลักษณ์ (2561) ที่พบว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีขั้นวิเคราะห์ วางแผน ดำเนินงาน ติดตาม และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จะช่วยสร้างความตระหนักและความรับผิดชอบร่วมกันของบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ธนพล ด่านวิวัฒน์วงศ์ และคณะ (2561) รวมถึงเมธี ศรีธรรมย์ (2561) ต่างชี้ว่า การกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน การวางแผนเชิงระบบ และการประเมินผลต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการแหล่งเรียนรู้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับกลไก Z-M-A-S Cycle ที่เน้น การวางระบบบทบาทหน้าที่ การลงมือปฏิบัติ และการสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ โดยสรุป การสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของผ่านระบบหุ้นส่วน เป็นกลไกเชิงจิตวิทยาที่ส่งเสริมความยั่งยืนของการมีส่วนร่วม ควบคู่กับโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนและการใช้เทคโนโลยีสนับสนุน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การเตรียมความพร้อม: ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำความเข้าใจกับครูให้ยอมรับบทบาทของ "คนนอก" ที่จะเข้ามาทำงานในโรงเรียน เพื่อลดความขัดแย้งและสร้างบรรยากาศการทำงานแบบกัลยาณมิตร

1.2 การคัดเลือก Co-Manager: ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการสรรหา โดยเน้นผู้ที่มีจิตอาสาและมีความเชี่ยวชาญจริง และควรมีการทำข้อตกลง (MOU) บทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนเพื่อป้องกันความสับสนในการปฏิบัติงาน

1.3 การสนับสนุน: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) ควรสนับสนุนงบประมาณตั้งต้นสำหรับการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในระยะแรก เพื่อให้ Co-Manager สามารถเริ่มงานได้ทันที

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อขยายผลรูปแบบ TK-CoManager ไปสู่งานบริหารฝ่ายอื่นๆ ของโรงเรียน เช่น งานกิจการนักเรียน หรือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาระยะยาว (Longitudinal Study) ของการใช้นวัตกรรมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) หรือทักษะอาชีพของนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้ว

2.3 ควรพัฒนาระบบ TK-Connect ให้เป็นแอปพลิเคชันที่สามารถรวบรวม Big Data ของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ที่กว้างขวางขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กันยารัตน์ แยมศรีแก้ว และประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2561). การบริหารจัดการความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียน. วารสารวิชาการครู
ศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 9(1), 207–214.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บุ๊ค พอยท์.
- ชัยวิชิต เขียวชนะ. (2560). การสร้างและการพัฒนาโมเดล/รูปแบบ/แบบจำลอง/ตัวแบบ. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 9(1), 1–11.
- ดาร์ณี เดชยศดี. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม
ทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์
ปริญญาคุุณบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ดวงเดือน วินิจัย. (2561). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีระ รุญเจริญ. (2547). รายงานการวิจัยเรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผน สกศ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2559). ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ทริบเพิล เอ็ดดูเคชั่น.
- ประภัสสร บุญบำเรอ. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนเอกชนในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 7(2), 27–35.
- ปารณัตต์ แสนวิเศษ. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา:
การสร้างทฤษฎีจากฐานราก (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2557). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: แฮาส์ ออฟ เคอร์มิสท์.
- พิณสุดา สิริธังศรี. (2560). การบริหารชุมชนและท้องถิ่นของโรงเรียน. ใน ความเป็นผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2556). การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตน์ บัวสนธ์. (2552). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ: คำสมัย.
- วรลักษณ์ จันทน์ผา. (2555). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้น
พื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2(4), 1–15.
- สมยศ นาวิก. (2545). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2553). วิธีวิทยาการประเมิน: ศาสตร์แห่งคุณค่า (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สาธิต ปรัชญาอริยะกุล. (2560). รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนเชิงบูรณาการ.
สุทธิปริทัศน์, 31(100), 274–288.
- สุกัญญา เข้มข้อย. (2555). การบริหารโดยสถานศึกษาและชุมชนเป็นฐาน: ความท้าทายของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง.
วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 14(1), 101–111.
- อรทัย กักผล. (2552). คู่คิด คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: จัณญสนิทวงศ์การพิมพ์.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2547). บทบาทและการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาในประเทศ
ที่คัดสรร : รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity.
World Development, 8(3), 213–235.
- Cronbach, L. J. (1963). Course improvement through evaluation. Teachers College Record, 64(8), 672–683.
- Keeves, J. P. (1997). Models and model building. In Educational research, methodology and measurement:
An international handbook (2nd ed.). Oxford: Pergamon Press.

- Kemmis, S., & McTaggart, R. (1992). **The action research planner** (3rd ed.). Victoria: Deakin University.
- Likert, R. (1961). **New patterns of management**. New York: McGraw-Hill.
- Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (1990). **Systematic evaluation**. Boston: Kluwer-Nijhoff.
- Zuber-Skerritt, O. (1996). **New directions in action research**. Bristol, PA: Falmer Press.